

DEN HEMMELIGE KRIG

Den Hemmelige Krig

Studieretningsprojekt af Anders Rod, 3.F, Aabenraa Statsskole

Uge 49 og 50, 2007

1. Resumé

“Den Hemmelige Krig” is a documentary for television and cinema made by Christoffer Guldbrandsen. It is about the role of the Danish Special Forces in the war in Afghanistan. The movie criticizes the Danish government’s way of handling the situation and accuses the Danish prime minister and minister of defense of giving the Danish parliament wrong information. After the movie was made public, a sharp debate rose. In this debate a lot of political spin was used successfully to move the focus from the movie’s content to its form.

In this paper I approach the issue by making an analysis of the documentary. My main result is that the documentary is split between an artistic and journalistic documentary, which leaves it vulnerable towards political spin. Furthermore, the content of the movie is pretty difficult to understand and it lacks a “smoking gun”.

In this paper I take a close look at the debate in the media after the movie was released. Out of this I conclude that the Danish government, the opposition and DR reacted in a way we could expect due to Luhmann’s theory of “closed systems”, in which I place the debating parts. Through this I make an analysis of the spin, the Danish government used. Here I conclude that it was very effective and a main factor in moving the public debate away from the movie’s accusations.

My overall conclusion is that even though the movie is journalistically acceptable, the political spin moved the debate so that the main topic of the movie never really came to debate. This means that democracy is the great loser in this case.

Indholdsfortegnelse

1. Resumé.....	1
2. Indledning	3
3. Den hemmelige krig.....	4
3.1 Mediefaglig analyse af ”Den hemmelige krig”.....	4
3.1.1. Redegørelse for indholdet	4
3.1.1.1. Indholdsmæssig kongruens	6
3.1.2. Detaljeret filmisk analyse af udvalgt citat.....	6
3.1.2.1. Anslaget	7
3.1.2.1.1. Forhistorien for Danmarks engagement i Afghanistan	7
3.1.2.1.2. Titelanimation og nytårstale.....	9
3.1.3. Overordnede træk i DHK.....	10
3.1.3.1. Genre	10
3.1.3.2. Dramaturgi	11
3.1.3.4. Filmens overordnede budskab – Instruktørens holdning til sagen.....	12
3.1.4. Vurdering og diskussion af dokumentarens påstande.....	12
3.1.4.1. Journalistisk belæg for påstandene	12
3.1.4.2. Brugen af filmiske virkemidler	13
3.1.4.3. Sammenfatning	14
3.2. Forløbet efter filmens visning.....	14
3.2.1. Luhmanns teori om lukkede systemer.	14
3.2.2. Redegørelse af forløbet – overordnet set	15
3.2.2.1. Det politiske system	16
3.2.2.1.1. Regeringen	16
3.2.2.1.2. Oppositionen	17
3.2.2.2. Det mediestyrede system	17
3.2.2.2.1. Aviskrigen.....	17
3.2.2.3. Det administrative og det videnskabelige system	18
3.2.3. Vurdering af rollerne i forløbet.....	18
3.3. Spin i forbindelse med DHK.....	19
3.3.1. Indledning	19
3.3.2. Metoder af spin	19
3.3.2.1. Issues management	19
3.3.2.2. Flytning af fokus	20
3.3.2.2.1. Personspin	20
3.3.2.2.2. Flytte fokus fra indhold til form.....	20
3.3.2.2.3. Kritisere tilblivelse af filmen	21
3.3.2.3. At drukne folk i information	21
3.3.3. Vurdering af spinnets.....	21
3.3.3.1. Gulbrandsens vurdering af sagen.....	21
3.3.3.2. Min vurdering af spinnets.....	22
4. Samlet konklusion.....	23
5. Bilag	24
6. Litteraturliste.....	27

2. Indledning

”Den Hemmelige Krig”, instrueret af Christoffer Guldbrandsen, var det helt store emne i medierne i december 2006, og debatten varede i mere end to måneder. Dokumentarfilmen anklagede regeringen for at have videregivet urigtig information til Folketinget og konkluderede, at der var belæg for at rejse en rigsretssag imod statsministeren. Debatten, der fulgte filmen, var meget skarp, og de enkelte parter blev udsat for spin.

Hovedvægten i mit studieretningsprojekt vil jeg lægge på den mediefaglige analyse af ”Den hemmelige krig”. Jeg har valgt at undersøge dokumentarfilmens formmæssige og indholdsmæssige svagheder, der blandt andet medførte, at dokumentarfilmen ikke fik konsekvenser for regeringen. I min analyse vil jeg lægge mindre vægt på en vurdering af det journalistiske indhold af påstandene om den danske deltagelse i krigen i Afghanistan. Dette område er fyldestgørende dækket af fagbladet Journalisten og Syddansk Universitets uvildige hvidbog om filmen: Denne hvidbog blåstempler filmens journalistiske niveau.

I den anden del af opgaven vil jeg behandle forløbet, der efterfulgte filmen. For at gøre dette mere overskueligt, vil jeg vurdere debattens aktører, regeringen, oppositionen og DR, ud fra Luhmanns teori om ”lukkede systemer”.

Det vil jeg bruge som grundlag for en spinanalyse af forløbet efterfølgende ”Den Hemmelige Krig”. Her vil jeg undersøge og vurdere hvilke typer af spin, der blev brugt og hvilken effekt de i sidste ende havde.

Til sidst vil jeg sammenfatte mine resultater i en samlende konklusion.

3. Den hemmelige krig

”Den hemmelige krig” (DHK) vises første gang for offentligheden den 7. december 2006 på DR2. Forinden er den blevet vist for specielt indbudte journalister og politikere den 4. december 2006 i biografen Grand i København, ligesom klip fra DHK er blevet vist på blandt andet TV2 i dagene forinden.

Dokumentarfilmen, som var over halvandet år undervejs, er instrueret af Christoffer Guldbrandsen (CG). Den journalistiske research er blevet udarbejdet i samarbejde med Nils Giversen (NG). Filmen er produceret af Guldbrandsen Film i samarbejde med Cosmo Docs for DR2 og har fået filmstøtte af Det Danske Filminstitut¹.

3.1 Mediefaglig analyse af ”Den hemmelige krig”

I 2002 var danske jagersoldater som en af USA's koalitions partnere i Afghanistan for at hjælpe i krigen mod al-Qaeda og Taliban. DHK omhandler nogle af de problemer, som denne politiske beslutning har medført, og CG angriber med sin dokumentar den danske regering for at holde oplysninger tilbage og derved misinformere befolkningen. I følgende kapitel vil jeg behandle filmen ud fra et mediefagligt synspunkt og derigennem foretage en mediefaglig analyse af filmen.

3.1.1. Redegørelse for indholdet

Jeg har inddelt filmen i syv overordnede sekvenser for nemmere at kunne redegøre og analysere indholdet²:

- A. Anslaget
- B. Præsentation
- C. [1] Tolken
- D. [2] Tortur i Afghanistan
- E. [3] Danske overleveringer
- F. [4] Hyppighed
- G. Klimaks

I filmens indledning præsenteres vi for optakten til Afghanistan krigen: Anders Fogh Rasmussen (AFR) bliver statsminister to måneder efter terrorangrebet på World Trade Center, og eftersom vi er

---

¹ Filmstøtte fra DFI i 2005 på 190.000 kr. og i 2006 på 1.000.000 kr. – Reference: http://www.dfi.dk/filmstoette/kortogdokumentarfilm/Stottetildelinger/stoettetildelinger2006/kortogdok_voksne_06/kortdokvoksne06.htm

² Bilag 2: Dramaturgisk tegning af filmen, som jeg har udarbejdet

på USA's side, bliver vi en del af krigen imod Taliban og al-Qaeda. Dette er den forståelse, som filmen lægger op til, men i virkeligheden havde krigen i Afghanistan et FN-mandat. I den følgende undersekvens sættes AFR's nytårstale, hvori han begrundet Danmarks engagement i Afghanistan med vestlige værdier så som demokrati og menneskerettigheder, over for den tortur, som USA under sine forhørsmetoder angiveligt har udsat afghanere for. Dette skaber fundamentet for filmen. I næste sekvens af filmen præsenteres filmen kort: Danske specialstyrker kommer til at bo i Kandahar-lejren. Her udlånes en dansk soldat som tolk til amerikanerne. Kort tid efter rapporterer han til sine danske overordnede, at Geneve-konventionerne ikke bliver overholdt i den amerikanske lejr, hvorefter han sendes hjem. Den amerikanske militære ledelse beslutter, at Geneve konventionerne ikke gælder for afghanske krigsfanger. Udenrigsministeriet reagerer på dette ved at gøre Statsministeriet opmærksom på, at Danmark kun kan deltage i Afghanistan-krigen, hvis Geneve-konventionerne bliver overholdt, men over for Folketinget fastholder regeringen, at USA overholder Geneve-konventionerne.

Herefter behandler DHK emnet igennem fire filmiske episoder: Første episode ”[1] *Sagen om tolken*” omhandler sagen om en tolk, og hvordan forsvaret har stemplet hans udsagn som utroværdige. Anden episode fremfører beviser for, at der er foregået tortur udøvet af amerikanerne i Afghanistan. Herefter fortæller filmen os, at regeringen har svaret på et paragraf 20-spørgsmål om, at danske soldater ikke fysisk har taget krigsfanger i Afghanistan, samtidig med at den sammen med amerikanske tropper har taget 34 krigsfanger, der alle dog er blevet løsladt igen. I tredje episode fremlægger DHK beviser for, at danskere har taget krigsfanger, og at de er blevet udsat for tortur af amerikanerne, hvorefter filmen i fjerde episode udtrykker, at hyppigheden af danske tilfangetagelser er højere, end offentligheden ved. Her bruges amerikanerne Ed Herman og Chris Hogan som filmens kronvidner. Vi gøres opmærksom på, at fangeregistrene ikke længere findes, hvorfor overstående ikke kan bevises.

Op til filmes klimaks og afslutning understøtter forsvarsminister Søren Gade, at efter hans viden har danske soldater ikke taget flere krigsfanger end de 34, der tidligere er blevet nævnt. Til sidst konkluderer to danske juridiske eksperter (Harhoff og Rytter), at statsministeren giver urigtige oplysninger til Folketinget, når han fortæller, at amerikanerne overholder Geneve-konventionerne – da det på det tidspunkt er offentligt tilgængelig information, at amerikanske soldater har udøvet tortur. Med denne information skulle Danmarks deltagelse i Afghanistan-krigen være taget op til en ny afstemning i Folketinget, mener filmen.

Statsministeren undlader at fortælle Folketinget, at USA har et forbehold, der betyder, at de kun skal overholde Geneve-konventionen i det omfang, de mener, det er nødvendigt. Rytter vurderer, at statsministeren bevidst udelader vigtig information og derved bevidst misinformerer Folketinget. Dette betyder, at der er grundlag til at rejse en rigsretssag mod statsministeren.

3.1.1.1. Indholdsmæssig kongruens

I DHK fremlægger Guldbrandsen to overordnede påstande: Den ene er, at regeringen har vildledt Folketinget ved at ikke gøre opmærksom på, at USA ikke overholder Geneve-konventionerne og den anden er, at danske jægersoldater regelmæssigt har udleveret krigsfanger til amerikanerne (som udsatte dem for tortur), og da forsvarsministeren har svaret anderledes på paragraf 20-spørgsmålet, har han løjet for Folketinget.

Den første påstand angriber statsministeren, men denne behandles faktisk kun i anslaget, præsentationen og i klimakset. Den anden påstand, der angriber forsvarsministeren, behandles også i præsentationen, og derefter rulles argumenterne som en trappe ud i de fire uddybende episoder. Denne påstand behandles herudover dog kun kort i Gade-interviewet i klimaks-delen af DHK. Hvis man ikke er meget opmærksom på filmens indhold, vil man let kunne komme til at tro, at grundlaget til rigsretssagen faktisk er alle argumenterne i filmen, men i virkelighed er det kun 20 af filmens 55 minutter, der er væsentlig i denne sammenhæng.

Jeg vurderer derfor, at der faktisk er en manglende sammenhæng mellem henholdsvis start/slutning af DHK og så selve de fire indholdsmæssige episoder.

Det er dog værd at lægge mærke til at Guldbrandsen bruger AFR som en gennemgående rød tråd ved at lade hans folketalingstale om, at USA overholder Geneve konventionerne optræde en del gange i løbet af filmen.

3.1.2. Detaljeret filmisk analyse af udvalgt citat

I følgende underkapitel vil jeg analysere indledningen af DHK. I ”før-skrive-fasen” på denne opgave har jeg overvejet, om det ville være mest hensynsfuldt at lave en detaljeret analyse af enten anslaget (01:13 - 05:02) eller præsentationen af problemstillingerne (05:05 – 10:50). Grunden, til at jeg har valgt anslaget, er følgende elementer:

- 1) anslaget bruger mange af de filmiske virkemidler, som kendetegner filmen,
- 2) ved hjælp af disse virkemidler kobles ellers ikke-sammenhængende billeder sammen,
- 3) anslaget er indholdsmæssigt ret overskueligt

4) og skaber derigennem et indholdsmæssigt fundament for filmen.

Min citatanalyse vil være slavisk, nærmest et "frame-by-frame" (shot-by-shot) tempo. Igennem min citatanalyse vil jeg løbende fortolke og forklare effekten af de enkelte filmiske virkemidler, der bliver brugt.

3.1.2.1. Anslaget

I min version af DHK³ vil jeg betegne anslaget som DHK's start (01:13 – 05:02). Denne overordnede sekvens kan inddeles i to underordnede sekvenser:

1. Forhistorien for Danmarks engagement i Afghanistan (01:13 – 03:36)
2. Titel animation og nytårstalen (03:36 – 05:02)

Jeg vil lægge hovedvægten af analysen på første sekvens.

3.1.2.1.1. Forhistorien for Danmarks engagement i Afghanistan

Det første, vi ser, er kornede og rystede billeder af en smilende Anders Fogh Rasmussen (AFR) midt i en større folkemængde. Billedet går så tæt på AFR, at vi kan gå ud fra, at beskæringen må være en senere digital tilføjelse. På lydsiden hører vi en tv-journalist nærmest råbe: "*Jubel, der ingen ende vil tage – det er fuldstændig som at være til en af Danmarks – øh – foldboldkampe til et EM eller VM – det der foregår lige nu.*" Hans stemme fader ud og baggrundsmusikken, der er en mørk, dyb, stemningsfuldt musik afbrudt af nogle lyse klingende toner, fades op. Billederne vi ser, er arkivbilleder fra AFR's første valgsejr i november 2001. Det skal bemærkes, at arkivbillederne ikke er tekstet.

Farverne i billedet befinder sig inden for de blå og kolde nuancer – derudover spiller billedets sorte og hvide kontraster en stor rolle. Ifølge LH⁴, side 24, udtryk blås farvesymbolik kulde og upersonlighed, sort udtrykker mørke og sorg, og hvid udtrykker død og kulde.

Der klippes, og vi følger (igen med et rystende og kornet kamera) AFR bagfra i noget, der kan minde om Statsministeriet. AFR virker på os som en skygge. Herefter kommer Christoffer Guldbrandsens stemme som "Voice-over" ind over billedet og fortæller os, at AFR bliver statsminister to måneder efter terror angrebet på World Trade Center. Vi hører speakeren fortælle "*Tre dage efter han [AFR] tiltræder, har han en samtale med den amerikanske præsident, George Bush.*" Dette sker imens, AFR går hen til skrivebordet, og idet han tænder lyset (skrivebordslampen) klippes der. Vi

---

³ DHK på cd-rom i avi format og komprimeret med xvid – bilag 1

⁴ LH = Systeime: Levende billeder (Se litteratur liste)

ser nu en mørk bygning (sort), en (skummel) nattehimmel (blå), samt et lysende vindue (hvidt). Igen har vi kontrasten mellem det sorte og det hvide. Bygningen har i direkte forstand ikke noget at gøre med sagen, men det giver os det indtryk, at noget hemmeligt og lyssky sker inde bag dens facader. I mediesprog kalder man dette for ”en skyldig bygning”. Det hemmelige og lyssky er en direkte tolkning til AFR’s samtale med Bush, som seerne forventer finder sted her.

Foreløbigt kan jeg konkludere, at det rystede og kornede billede, den suspekke lyd, de kolde farver, forskellen på lys og skygge giver os det indtryk, at der er en lyssky hemmelighed her. En anden kontrast, der er værd at lægge mærke til, er AFR’s jubel på billedsiden, der bliver afbrudt af den suspekke musik. Dette giver os et indtryk af en (moralsk) dobbelthed ved AFR – en skyggeside (AFR mørke ryg forrest i billedet). Samtidig er den ”skyldige bygning” et symbol på en eller anden lyssky hemmelighed.

Allerede inden der klippes væk fra den ”skyldige bygning”, høres Bush på lydsiden, og efterfølgende hører man hans tale med ”enten er du med os eller med terroristerne”-retorikken. Vi er tilbage ved den ”skyldige bygning”, denne gang i noget, man kunne beskrive som en halvtotal beskæring. Da den også er taget ud fra frøperspektiv, virker bygningen stor og frygtindgydende. Tilbage på kontoret følger vi igen AFR hvorefter vi hører en DR-nyhedsoplæser sige: *”Statsminister Anders Fogh Rasmussen er netop i gang med at orientere pressen. Vi har reporter Camilla Thorning på Christiansborg og Camilla øh, er der fortsat politisk opbakning til at sende danske jægersoldater til Afghanistan?”* Dette sker, mens kameraet laver en tracking (zoomer ind på) nyhedsoplæserens ansigt. Dette gør os opmærksom på, at der her sker noget vigtigt. Herefter er vi på Christiansborg – billedet er denne gang ikke grumset og heller ikke blåligt. Vi ser en smilende AFR, men stadig med den suspekke musik i baggrunden – dette skaber igen en kontrast. Camilla Thorning svarer: *”Det tror jeg helt bestemt der er – vi prøver nu lige at høre hvad Anders Fogh Rasmussen siger...”* Herefter hører vi en mandlig journalist spørge AFR: *”Hvilke opgaver forestiller du dig, at specialstyrkerne skal løse i Afghanistan?”* Hvorefter AFR svarer: *”Amerikanerne har over for os understreget eh, den eh, humanitære karakter af de danske styrkers rolle i Afghanistan.”* AFR afslutter sit svar med et smil. Der klippes nu over et ultra-nær-billede af noget, der kan minde om en betonlignende overflade, hvorefter kameraet stadig i super-nær panorerer nedefra op ad AFR. Vi er nu tilbage i de blå nuancer med det kornede billede, hvor vi følger AFR bagfra. Vi hører speakeren sige: *”Inden afstemningen udsteder regeringen en garanti til Folketinget: Danmark og USA skal og vil overhol-*

de alle Geneve-konventionerne i Afghanistan.” AFR træder ind i Folketinget, og der klippes over til et nærbillede af AFR’s hoved. Billede er i slow, og vi får et indtryk af, at AFR virker nervøs. Musikken i baggrunden gøres mere kraftig under dette og dermed øger den filmiske spænding. Der klippes over til Folketingets formand, der spørger *”Har alle afgivet stemme?”* Der klippes, og man ser AFR kigge op og puste ud, alt imens han kigger rundt. Det virker som om, at han tænker: *”Jeg slap igennem”*. Derefter krydsklippes der tilbage til Folketingets formand, der siger *”For forslaget stemte 101, 11 stemte imod og ingen stemte hverken for eller imod forslaget til Folketingets beslutning er vedtaget og det vil nu blive medtaget til udenrigsministeren.”* Derefter fades til sort.

Jeg fortolker, at skylden, som bygningen repræsenterer, sammenkobles med Bush ved at lade ham starte tidligt på lydsiden. Statsministerens ønske om at få Danmark til at deltage i Afghanistan-krigen sammenkobles med Bushs *”enten er du med os eller med terroristerne”*–retorik. Vi får det indtryk, at det var det, telefonsamtalen mellem Bush og AFR indeholdt. På indholdssiden er det vigtigt at lægge mærke til, at AFR understreger de danske soldaters humanitære rolle i Afghanistan.

Det er igen det dobbeltsidige, der lægges vægt på ved AFR: Kontrasten i billedet over for lyden; selvom AFR fortæller, at DK er på vej i krig, smiler han, og han virker nervøs under afstemningen.

Vigtigt er det også at lægge mærke til, at stort set alt hidtil (på nær, med stor sandsynlighed, de skumle bygninger) er arkivbilleder.

3.1.2.1.2. Titelanimation og nytårstale

Ved analyse af dette citat kommer jeg i store træk frem til samme fortolkning som i overstående.

For ikke at trække analysen i langdrag har jeg valgt kun at bringe resultatet af min fortolkning:

1. I løbet af denne sekvens er det tydeligt, at der igen arbejdes kraftigt med kontraster og moralsk dobbelthed. Det sker ved, at AFR på lydsiden fortæller os om den vestlige verdens værdier, mens vi på billedsiden ser instrukser til tortur. En forlængelse af dette er, at AFR’s nytårstale bliver krydsklippet med tegninger af tortur.
2. Det er værd at lægge mærke til igen, at AFR sætter USA i godt lys og bruger landet som forbillede. Vi får det indtryk, at det var Bush, der overtalte AFR til at gå i krig, og dette får AFR til at virke som en *”tro følger af USA”* – eller udtrykt på en lidt mere negativ måde: *”Bushs skødehund”*.

3. I denne sekvens arbejdes der igen med seernes interesse set ud fra et dramaturgisk synspunkt: Vi starter med kun at se en streg (en pil), der så (mentalt) fører os hen til tortur (på billedsiden). Med andre ord får vi for hvert krydsclip mere og mere at se af tavlen i baggrunden. Dette øger vores interesse for emnet.

3.1.3. Overordnede træk i DHK

De filmiske virkemidler, der benyttes i anslaget, er også gældende for filmen set som overordnede træk. Især det dobbeltmoralske ved AFR, som krydsklippet medfører, bliver benyttet ofte og især den del gange, hvor AFR fortæller Folketinget, at han er rolig ved spørgsmålet om, hvorvidt USA overholder Geneve-konventionerne. Et eksempel, hvor dette afspilles, er som kontrast (37:00), efter at CG læser de citater op, hvor en dansk soldat fortæller, at Geneve-konventionerne ikke blev overholdt af de amerikanske afhøringsledere.

Den suspekte/ildevarslenende musik og det blå og kornede billede er også et gennemgående træk i DHK, hvor de (som tidligere beskrevet) giver os en fornemmelse af, at noget er galt.

Speakeren (CG) benytter sig af en "Voice-over" i nutid, selvom alt egentlig handling i DHK skete i 2002 (altså tre til fire år før filmen blev lavet). Denne nutidsfortælling blandet med den store mængde arkiv-billeder, der benyttes, giver os et indtryk af, at det er autentisk, nærmest som en rekonstruktion.

Der benyttes også det virkemiddel, at vi flere steder igennem filmen ser en speciel ting, men først sent i filmen finder ud af hvorfor den egentlig vises. Når dette virkemiddel benyttes, gøres vi interesseret og opmærksom på tingen, og når vi så får koblet tingen sammen med en konkret påstand, hjælper dette som understøttelse. Et eksempel fra DHK er, at et dannebrog vises på skulderen af en soldat flere igennem filmen, men først sent i filmen fortæller Chris Hogan, at det danske flag er set 5-6 gange overlevere soldater til amerikanerne.

3.1.3.1. Genre

Først og fremmest skal det nævnes, at DHK hører ind under kategorien en fakta-produktion. Ud fra ovenstående analyse af de filmiske virkemidler kan vi konkludere, at der benyttes filmiske virkemidler for at understøtte filmens argumenter. DHK står med det ene ben i filmverdenen, da den understøttes af Det Danske Filminstitut (DFI), der derigennem har nogle kunstneriske forventninger til filmen. Det andet ben har den i journalistverdenen, da filmen er produceret i samarbejde med Danmarks Radio. DR har en forventning til den journalistiske faglighed. Den normale dokumentar, der

bliver vist og produceret af DR til f.eks. en forlængelse af et nyhedsindslag, går ind under betegnelsen "dokumentarprogram", men da DHK har det filmiske indblandet må vi her foreløbigt definere den som en "dokumentarfilm".

Fortællerformen, som her benyttes, er tredjepersonsfremstillingen⁵, også kaldet for "den autoritive fortællerform"⁶. Denne kendetegnes ved brugen af "voice-over", der guider os igennem dokumentar-filmen. Denne styrende og alvidende fortæller er også kaldet "Voice of God" og er et ofte benyttet virkemiddel inden for nyhedsverdenen.

I DHK søger CG frem mod "sandheden" på sine problemstillinger: *Løj AFR overfor folketinget?* Denne søgen efter en sandhed, samt den autoritative fortæller er et kendetegn for den dybdeborende dokumentarisme, som DHK hører ind under.

Hvad angår indhold, vil man definere DHK som en sagsorienteret dokumentarfilm, da den behandler et "hårdt" emne, i dette tilfælde politik, og herunder forsøger at lave en ansvarsplacering igennem en journalistisk tilgang til emnet.

Herigennem kan jeg konkludere, at DHK er en journalistisk og sagsorienteret dokumentarfilm, der benytter sig af dybdeborende dokumentarisme med en autoritativ fortællerform.

3.1.3.2. Dramaturgi

Dokumentarfilmen er i store træk opbygget efter den dramaturgiske bølge-model⁷. Her vil jeg gerne henvise min tegning af bølge-modellen (se bilag 2). I den har jeg, for at illustrere dette, opdelt filmen i et anslag, en præsentation, fire uddybende episoder, samt et klimaks og en udtoning. Den tilhørende spændingsværdi i forhold til tid har jeg indtegnet igennem en slavisk gennemgang af hele filmen. Se bilag 2.

Bølgemodellen er velegnet til at skabe en troværdighed, da der ikke bruges nogen konstrueret-virkende konfliktoptrapning. Denne forholdsvis strukturerede model med sin episodiske opbygning hjælper tilskueren med at forstå emnet.

Hvad angår spænding inden for de enkelte episoder, mener jeg ikke, at DHK altid virker 100 % i overensstemmelse med bølgemodellen. Dette vil jeg begrunde med, at eftersom dokumentarfilm behandler virkeligheder, er det svært at overføre disse direkte til en model.

---

⁵ Ud fra Irene Thyri "Dokumentarens fortællerformer" metode

⁶ Levende Billeder, side 154

⁷ Levende Billeder, side 47-49

Jo længere vi kommer ind i DHK, jo større bliver spændingsudsvingene. Det vil jeg begrunde med, at CG optrapper spændingen, jo nærmere han kommer på filmens klimaks. Et eksempel er interviewet med forsvarrets Frank Lissner (44:45), hvor CG lægger en journalistisk fælde, som Lissner falder i. Dette virker meget ophidsende for seerne, og Frank Lissner sættes i et utroværdigt lys.

3.1.3.4. Filmens overordnede budskab – Instruktørens holdning til sagen

Det træder meget tydelig frem, at DHK er en vinklet dokumentar. Denne påstand understøtter jeg med, at der – som beskrevet i min analyse af de filmiske virkemidler – dannes et negativt billede af regeringen og især AFR. Udover de allerede nævnte eksempler kan jeg tilføje, at forsvarsminister Søren Gade bliver filmet nedefra i en skrå vinkel, hvorved han virker skummel. Filmen laver et frontalt angreb på regeringen.

Det er tydeligt, at CG brænder for sagen, men om det er af politiske holdninger eller om GC bare helt og aldeles er blevet opslugt af sagen⁸, tør jeg ikke vurdere. Det er imidlertid værd at lægge mærke til følgende tre ting:

- 1) Da Guldbrandsen valgte emnet til denne film, havde han frit valg, eftersom han arbejdede i sit eget firma (Guldbrandsen Film).
- 2) Han har brugt over 1½ år på denne film og færdiggjorde den, selvom der har været meget modgang.
- 3) Han har selv investeret en del af sine egne penge i filmen for at kunne færdigproducere den.⁹

3.1.4. Vurdering og diskussion af dokumentarens påstande.

Hvorvidt selve dokumentarens påstande holder, kan jeg ikke vurdere, da svarene på disse er uden for mine muligheder for research. Derimod kan jeg vurdere, om filmen er journalistisk i orden og om den benytter sig af en etisk forkastelig brug af filmiske virkemidler.

3.1.4.1. Journalistisk belæg for påstandene

Fagbladet Journalisten og Syddansk Universitet har udarbejdet en uvildig undersøgelse, der over fem måneder og igennem 30 sider blandt andet undersøger denne sag.¹⁰ Rapporten pointerer, at den journalistiske dokumentarfilm væsentligste opgave er at bringe kritisable samfundsforhold til offentlighedens kendskab. Dette gøres gennem benyttelse af journalistiske og filmiske virkemidler.

⁸ Jensen, Erik: Portræt: Christoffer Guldbrandsen, Politiken 1. 12. 2006

⁹ Jensen, Erik: Portræt: Christoffer Guldbrandsen, Politiken 1. 12. 2006

¹⁰ Bock, Mette (med flere): Den Hemmelige Krig – se litteraturliste

Undersøgelsen giver i det store hele filmen medhold i, at den fremlægger tilstrækkelig journalistisk dokumentation for påstandene om, at regeringen har givet vildledende oplysninger til Folketinget om, at fangerne i Afghanistan ikke blev behandlet i overensstemmelse med Genevekonventionerne. I undersøgelsen pointeres der, at man skulle have undersøgt, hvorvidt der var bred enighed blandt juridiske eksperter, om grundlag for en rigsretssag mod statsministeren.

Jeg har undersøgt denne påstand gennem dokumentanalyse af artikler om det juridiske grundlag. Heri betvivler flere eksperter netop grundlaget for en rigsretssag mod statsministeren, og derfor kan jeg konkludere, at der ikke er bred enighed.

Dokumentaren påstår, at det danske engagement i Afghanistan skulle have været genovervejset. Her til fremlægger CG tilstrækkeligt med journalistisk bevis i filmen og på DHK's hjemmeside¹¹, heder det i undersøgelsen.

På samme måde konkluderer undersøgelsen, at DHK fremlægger tilstrækkeligt med journalistisk bevis for, at Forsvarets håndtering af tolken er kritisabel. Herudover fremlægger DHK tilstrækkeligt med bevis for, at man kan betvivle, at danskerne kun har overleveret fanger to gange til amerikanerne, men den fremlægger derimod ikke nok beviser for, at overleveringerne er sket regelmæssigt. Alt i alt vurderes det i undersøgelsen, at DHK er journalistisk i orden.

3.1.4.2. Brugen af filmiske virkemidler

Ser man på CG som instruktør, er det vigtigt at lægge mærke til, at det æstetiske i billedet spiller en stor rolle i hans dokumentarfilm. CG's tidligere film, "Fogh bag facaden" og "Lykketoft finale", er to meget flotte dokumentarfilm. Et eksempel er indledningen i "Lykketoft finale", hvor Lykketoft sidder placeret alene i sit rum op ad et lyst vindue, imens han skriver sit afskedsbrev. Stille og roligt vokser dokumentarfilmens sørgelige kendingsmusik op fra baggrunden. Det både lyder og virker godt. På samme måde er DHK æstetisk gennemført med den suspekke musik, de blålige toner, kontrasterne og det kornede billede. Netop det, at DHK også har en kunstnerisk, æstetisk dimension er grund nok til at benytte sig af og teste filmiske virkemidler. Det skal også understreges, at et dokumentarprogram har en tilrettelægger, hvorimod at CG selv betegner sig som instruktør – det vil sige en kunstnerisk tilgang.

---

¹¹ www.dr.dk/hemmelig

3.1.4.3. Sammenfatning

Filmen blåstemples altså i den foromtalte undersøgelse. Dog kritiseres det kunstneriske for at tage overhånd og flytte fokus væk fra indhold i DFI-tidsskriftet FILM¹². Som jeg ser det, har filmen følgende mangler:

Indholdet er simpelthen for kompleks til, at familien Danmark kan forstå det. CG har forsøgt at tage os ved hånden og forklare det, men det er for indviklet. Det bliver ikke lettere ved, at der er gemt flere problemstillinger, altså at både forsvarsministeren og statsministeren bliver angrebet i samme film. Jeg var selv nødt til at se filmen flere gange for at få dens mange facetter med.

Et andet problem er, at filmens problemstillinger er så gamle, at de afgørende beviser ikke længere eksisterer. Et eksempel er fangeregisteret over afghanere. Derudover mangler vi ”The smoking gun” for at få folkelig tilslutning til at skabe et politisk pres til en rigsretssag. Det skal nævnes, at der kun fem gange i den danske historie er blevet rejst en rigsretssag for brud på ministeransvarsloven, hvoraf kun to er dømt – første gang i starten af 1900-tallet og senest mod Ninn-Hansen efter Tamil-sagen. Med andre ord er det ikke noget, der sker hver dag¹³!

3.2. Forløbet efter filmens visning

I dette kapitel vil jeg redegøre og vurdere de roller, regeringen/regeringspartierne, oppositionen og DR indtager i forløbet efter dokumentarens visning. Der er flere måder at gøre det på, men da jeg vælger et samfundsfagligt, sociologisk synspunkt, vil jeg placere de enkelte aktører inden for Luhmanns teori om ”lukkede systemer”. Det medfører, at jeg vil lave en kort indledende, kronologisk redegørelse, hvorefter jeg vil redegøre rollerne tematisk. I forbindelse med min research har jeg fundet, at jeg for at kunne besvare emnet i helhed bliver nødt til at medtage sagen om filmens lancering.

Dette kapitel vil blive grundlaget for min analyse og vurdering af spin i forbindelse med DHK, som følger i kapitel 3.3.

3.2.1. Luhmanns teori om lukkede systemer.

I 1980’erne opstillede den tyske sociolog Niklas Luhmann en teori om fire lukkede systemer inden for kommunikation. Disse fire systemer er det politiske, det mediestyrede, det administrative og det videnskabelige system. Grunden, til at Luhmann kalder disse fire systemer for lukkede, er, at når de

---

¹² FILM 56: TEMA: Lydens rolle i dokumentarfilm

¹³ Der er skal være flertal i folketinget for at kunne rejse en rigsretssag.

møder en sag eller et problem, så agerer de på fire meget forskellige måder. Bogen ”*Lotte Hansen - og spin*¹⁴” beskriver det på følgende måde:

”Hvert system opfatter verden meget snævert; nemlig kun ved hjælp af et spørgsmål, som systemet selv er i stand til at svare ja eller nej til.”

Med andre ord mener Lotte Hansen, at hvert af de ”lukkede systemer” har sit eget spørgsmål, som de takler en sag eller et problem ud fra:

- Det politiske system spørger sig selv, om sagen giver større eller mindre mulighed for valg/genvalg.
- Det mediestyrede system spørger sig selv, om sagen går inden for nyhedskriteriet og derigennem kan sælge mediets vare.
- I det administrative spørger embedsmanden sig selv, om sagen falder inden for sit ansvarsfelt. Hvis dette er tilfældet, handler han.
- Det videnskabelige system spørger sig selv, om der er videnskabeligt belæg for, at sagen er korrekt. Hvis dette ikke er tilfældet, interesserer dette system sig ikke videre for sagen.

Bilag 3 viser overstående systemer grafisk fremstillet.

Det, der er interessant i denne teori, er, at de fire systemer ser så snævert på en sag, så de ikke er i stand til at se sagen fra et andet systems synsvinkel, hvilket ofte skaber en konflikt.

3.2.2. Redegørelse af forløbet – overordnet set

Sagens kerne er den første officielle visning af DHK på DR2 den 7. december 2006. Filmen vises dog allerede den 4. december 2006 for specielt inviterede politikere og journalister i biografen Grand. Herudover vises filmen tre yderlige gange på DR1 og DR2 dagene efter.

DHK bliver grundigt lanceret: Klip af filmen bliver vist på TV2 før premieren, DR viser en del trailere og bringer indslag om den i TV-Avisen og derudover ender citater af filmen hos pressen. Dette medfører, at debatten allerede løber før, selve filmen er blevet vist til offentligheden. Debatten om DHK løber faktisk med små afbrydelser frem til februar, hvor fagbladet Journalisten erklærer debatten for død¹⁵. Herefter er der dog nogle få eksempler, hvor debatten blusser op igen: Midt i august offentliggør Syddansk Universitet og Journalisten deres rapport om journalistikken i DHK og det efterfølgende forløb. Debatten, der rejses her, er rettet mod rapportens form og konklusioner frem for at rette mod regeringens håndtering af sagen.

---

¹⁴ Hansen, Lotte: - og spin (Side 33)

¹⁵ Hesselager, Øjvind: Debatten der døde, Journalisten, 14. februar 2007

3.2.2.1. Det politiske system

Under det politiske system tilhører Folketinget, der deler sig op i to fløje: Regeringen (med støtteparti) og så oppositionen.

3.2.2.1.1. Regeringen

Allerede dagen før, at DHK bliver vist, siger statsministeren i Folketinget, at der ikke er noget i påstandene i DHK – også selv om, at han ikke har set den¹⁶. Herefter er han forholdsvis passiv i debatten og lader forsvarsminister Søren Gade; Venstres politiske ordfører, Troels Lund Poulsen og de konservatives gruppeformand, Helge Adam Møller stå i rampelyset. I programmet Debatten, der vises umiddelbart efter, at DHK for første gang er blevet vist, debatterer Møller og Lund Poulsen med SF's formand Villy Søvndal og Svend Auken, Socialdemokraternes udenrigsordfører. Her fremlægger Møller kritik af filmens indhold og form. Blandt andet beskylder han DHK for at være manipulerende og fuld af fejl. Han angriber DHK's kronvidne, Hogan, for ikke at kunne huske rigtigt, idet danske elitesoldater ikke bærer identifikations mærker (dannebrog på skulderen) under militæraktioner. Dette har dog vist sig at være delvist forkert, da tidligere elitesoldater har trådt frem og fortalt, at nogle faktisk bærer dannebrog – især frømandene¹⁷. Herudover har Møller og Lund Poulsen følgende pointer:

- DHK kommer ikke med noget nyt – al information er i forvejen ude i offentligheden.
- DHK er en politisk og ikke journalistisk film, der vil miskreditere regeringen.

Desuden gør Møller det klart, at han vil klage til Pressenævnet over DHK. Dette gør han den 8. december.

Den 13. december 2006 bliver regeringens rapport om DHK offentliggjort¹⁸. Rapporten er udarbejdet af Forsvaret og redegør og forsvare sig imod angrebne i DHK.

Den 2. februar¹⁹ udarbejder forsvaret en rapport om forløbet, der redegør for såkaldte faktuelle fejl, udeladelser og manipulationer i DHK. I rapporten kritiseres det, at forsvarsministeren ikke fik mulighed for at se filmen forud. Senere opdateres den til også at kritisere DR's rolle forløbet.

---

¹⁶ Se bilag 1 – del 2, Debatten

¹⁷ Hansen, Henrik Keith (Chef for TV avisen): TV AVISENs dækning af "Den Hemmelige krig"

¹⁸ <http://forsvaret.dk/NR/rdonlyres/C6BE9C3A-833E-43C9-857A-002A21D5AA69/39103/Redegorelsen1.pdf>

¹⁹ <http://forsvaret.dk/FMN/Nyt+og+Presse/Nyheder/FMN+dok+om+GB+film.htm>

3.2.2.1.2. Oppositionen

Oppositionen griber sagen an uden på samme måde at have få, men stærke frontfigurer: I Folketinget stiller Frank Aaen mange spørgsmål, Helle Thorning-Schmidt stiller op i TV-Avisen, hvorimod det er Søvnald og Auken, der stiller op i Debatten på DR2.

Søvnald er hurtigt ude og sige, at han mener, sagen skal undersøges til bunds. Hermed antyder han, at der skal rulle ministerhoveder. Auken er derimod mere tilbageholdene og lægger vægt på, at der skal foretages en uvildig undersøgelse af sagen – regeringens varslede undersøgelse er ikke god nok.

3.2.2.2. Det mediestyrede system

DR mener, at de med DHK har en nyhed. DHK er en produktion købt hos Guldbrandsen Film og derigennem har DR ikke 100 % mulighed for at føre en kvalitetskontrol.

Et stort kritikpunkt fra regeringen side af DHK var den store foromtale og den massive lancering af DHK. Ifølge DR's Jacob Møllerup (Lytternes og seernes redaktør) havde DR faktisk intet at gøre med lanceringen af DHK – det stod Guldbrandsen Film for, hvilket nok også er derfor, at TV2 fik lov til at vise det første klip af DHK.

DR spillede en stor rolle lige efter lanceringen, hvor de brugte meget sendeplads i TV-Avisen på DHK. I perioden 18. – 23. januar 2007 viste DR desuden indslag om elitesoldater, der bar dannebrog på mission.

Den 7. februar 2007 udarbejdede Jacob Møllerup rapporten "*Kritikken af DR i Afghanistan-sagen*"²⁰ som forsvar mod kritikken rettet imod DR. Heri kritiserer han også lanceringen, selvom han mener, at det er normalt at give større dokumentarfilm foromtale.

Alt dette skal ses i det lys, at DR på det tidspunkt blev stærkt kritiseret for sagen med byggeriet af DR-byen.

3.2.2.2.1. Aviskrigen

Uden at jeg vil gå nærmere i detalje med dette emne, så spiller dagbladene også en vigtig rolle i forløbet. Dagbladene deler sig hurtigt op i to fløje: Politiken og Information, der angriber regeringen og giver filmen god kritik, imod Nyhedsavisen, Jyllands-Posten og Berlingske Tidende, der retter hård kritik mod DHK. Aviserne spiller både en rolle inden for det politiske, men også inden for det mediestyrede system. Det bærende eksempel for dette er, at imens Nyhedsavisen gang på

---

²⁰ http://www.dr.dk/OmDR/Lytternes_og_seernes_redaktoer/Klummer/2007/0207144422.htm

gang angriber filmen for at være socialistisk propaganda- Dette bliver til den nyhed, der hjælper bladet med at sætte dagsordenen i over en uge.

3.2.2.3. Det administrative og det videnskabelige system

Det administrative system repræsenteres i denne sag af embedsmændene i Forsvarsministeriet, for hvem denne sag blev en del af deres ansvarsområde. I et led for at beskytte deres ministerium udarbejdede de regeringens og forswarets rapport om DHK. At denne rapport så senere er blevet brugt som et politisk virkemiddel hører uden for deres område.

Det videnskabelige system kan man for eksempel tilskrive Frederik Harhoff, en af de to juridiske eksperter fra DHK. I en otte sider rapport²¹, den 5. januar 2007, laver han en juridisk analyse af fange-sagen for at understøtte, at han talte sandt i DHK.

3.2.3. Vurdering af rollerne i forløbet

De enkelte systemer opfører sig sådan, som man ud fra Luhmanns teori om de "lukkede systemer" ville forvente det: De kan ikke forstå hinanden.

Regeringen og oppositionen spiller politisk spil over for hinanden og indtager deres roller. DR, som fremlagde denne film som journalistik, bliver opfattet af regeringen som politisk aktør. Havde DR på forhånd forstået, hvordan forløbet kunne blive, burde redaktøren have gennemarbejdet filmen bedre, så eventuelle fejl og mangler ville være fjernet og yderligere baggrundsinformation – om f.eks. Dannebrog på skulderen – været indsamlet på forhånd.

DR's troværdighed krænkes af dette forløb. Den uvildige rapport, udarbejdet af Journalisten og Syddansk (Hvidbogen), kritiserer således DR: Den konkluderer blandt andet, at DR ikke har tilpas med retningslinjer for denne type dokumentarfilm.:

"DR's etiske retningslinjer er utilstrækkelige til at regulere vilkårene for en dokumentarfilm som DHK. Det anbefales derfor, at DR udarbejder konkrete etiske retningslinjer for den journalistiske dokumentar, ikke mindst den type af dokumentar, der får støtte fra DFI og derfor skal leve op til både kunstneriske og journalistiske kvalitetskriterier." (Side 29)

Herudover kritiseres, at den ansvarlige redaktør ikke har været inde over DHK og sørge for, at det blev klart for seeren, hvad der er arkivbillede og hermed kritiseres DR for ikke at have tilstrækkeligt med etiske retningslinjer. DR burde også have taget kontrol over lanceringen.

Selvom regeringen og oppositionen handler som forventet, gør regeringen det på en konsekvent måde, og dette medfører, at DR bliver den store taber af sagen.

---

²¹ <http://nyhederne-dyn.tv2.dk/article.php/id-5765191.html>

3.3. Spin i forbindelse med DHK

I overstående kapitel analyserer og vurderer jeg forløbet og konkluderer at regeringen blev sejrherren. Det er to væsentlige grunde til:

- 1) Filmen har nogle indholdsmæssige problemer (indholdets sværhedsgrad, ingen ”smoking gun”, med mere – læs kapitel 3.1)
- 2) Regeringen udførte effektivt spin.

I dette kapitel vil jeg analysere og lave en vurdering af begrebet spin i forbindelse med DHK. Jeg vil vurdere det spin, som vinderparten, regeringen, har benyttet sig af.

3.3.1. Indledning

En pudsig ting, som sætter hele forløbet lidt i perspektiv, er tilblivelsen af DHK:

”»Den oprindelige idé om at lave noget om specialstyrkerne i Afghanistan kom fra Michael Ulveman. Nils og jeg skulle lave filmen, og så skulle Michael være med i det sideløbende bogprojekt. Vi har talt meget sammen uformelt hen ad vejen,« siger Christoffer Guldbrandsen, der har brugt Michael Ulveman som sparringspartner efter interviews med centrale kilder.”²²

Det var altså tiltænkt, at den journalistiske research skulle bruges til et bogprojekt skrevet af Michael Ulveman. På det tidspunkt var Ulveman chefredaktør og administrerende direktør på Dagbladernes Bureau. Den 1. oktober 2005, halvvejs inde projektet om ”DHK”, bliver Michael Ulveman ansat som statsministerens nye presserådgiver. CG siger i samme artikel, som citatet er taget fra, at Ulveman havde en kopi af projektmappen, der indeholdte alt det research, som CG havde fortaget. Dertil svarer Ulveman følgende i samme artikel:

”»Det er rigtigt, at jeg var med i idéfasen. Men filmen var ikke et stort tema for mig, efter at jeg begyndte i mit nye job – og jeg har ikke misbrugt oplysninger fra mit gamle job. Jeg var naturligvis ikke totalt uvidende om filmen, men den viden, jeg havde, var Forsvarsministeriet stort set også i besiddelse af på det tidspunkt. Og helt ærligt: Jeg har aldrig fået læst materialet i mapperne«”

Det er oplagt, at behandle den første spinmetode, som regeringen bruger: Issues management.

3.3.2. Metoder af spin

3.3.2.1. Issues management

Et ”issue” kan oversættes med et emne eller tema, der af forskellige parter spiller eller kommer til at spille en større rolle. I dette eksempel er DHK et ”issue”, som regeringen på et tidligt tidspunkt er

---

²² Albrecht, Jakob: ”Mødt af tavshed og spin”, Journalisten

opmærksom på kan blive kritisk. Derfor indsamlede Forsvarsministeriet så meget information om filmen som muligt på forhånd. Til det blev Forsvarsministeriets presserådgiver, Jakob Winther, sat til nærmest at skulle mandsopdække Guldbrandsen og Giversens research. I artiklen ”Ministeriel mandsopdækning”²³ beskriver han denne arbejdsmetode, hvorigennem han havde indsamlet så meget information om, hvem CG havde interviewet om hvad, at han allerede i filmens klippefase havde styr på, hvad den ville indeholde. I artiklen siger han:

”»Jeg har et veludviklet netværk i og uden for ministeriet, som jeg kunne bruge til at få input om, hvad de var på vej med. Jeg har desuden haft den fordel, at Christoffer Guldbrandsen som freelancer har hyret folk, som jeg også har kunnet tale med. (...) Jeg vidste fra dag ét, at den her film ikke ville blive god for os. Normalt ved man, hvad der kommer i medierne i morgen, fordi journalisterne prøver at indhente kommentarer fra ministeren under deres research. Men den her film er enhver spindoktors mareridt,«”²⁴

I artiklen udtrykker Jakob Winther i øvrigt, at han mener, at han har klaret situationen på bedste måde for sit ministerium.

3.3.2.2. Flytning af fokus

Et andet spinværktøj, som blev benyttet, er at flytte fokus til noget, der gavner én i debatten. Herved kunne regeringen undgå at tale om filmens indhold og kritikpunkter af Afghanistan-sagen. Her er tre eksempler:

3.3.2.2.1. Personspin

I debatten blev CG kodet sammen Frank Aaen (Enh.).²⁵ Hermed flyttede man fokus fra filmens substans til at være venstreorienteret propaganda. Herudover understregede man, at filmen ikke var journalistisk, men derimod en politisk film. Lotte Hansen forklarer, at man hermed deler folk op i får og bukke, altså at folk, der holder med Guldbrandsen, også holder med Enhedslisten.²⁶

3.3.2.2.2. Flytte fokus fra indhold til form

I tv-programmet Debatten, der blev vist lige efter filmen, kritiserer Helge Adam Møller filmens form. Herved flytter han fokus fra indholdet til formen. Ved at angribe faktuelle fejl i filmen, får han lov til komme på banen i debatten. Regeringen var god til at koble denne kritik sammen med DR og al den modvind, som DR allerede stod i med bygningen af DR-byen.

---

²³ Albrecht, Jakob: ”Ministriuel mandsopdækning”, Journalisten

²⁴ Albrecht, Jakob: ”Ministriuel mandsopdækning”, Journalisten

²⁵ Se kapitel ”3.2.2.1.1. Regeringen”

²⁶ Albrecht, Jakob: ”Regringens modtræk skridt for skridt” (Interview med Lotte Hansen), Journalisten (14. feb. 2007)

En af de faktuelle ting, som filmen blev kritiseret mest for, var kronvidnet Hogans påstand om, at danskere specialstyrker bar flag. (Se kapitel ”3.2.2.1.1. Regeringen”). I den forbindelse vil jeg nævne, at dette spin virkede så godt, at det først under researchen til denne opgave er gået op for mig, at Helge Adam Møller ikke havde ret.

3.3.2.2.3. Kritisere tilblivelse af filmen

I stedet for at snakke om selve indholdet af filmen blev DR kritiseret for lanceringen af filmen. Herudover kritiserede Søren Gade DR for ikke at lade ham se filmen forud for offentliggørelsen. DR siger, at de har tilbudt ham at se filmen, hvis han derefter lovede at stille op i tv-programmet Debatten efter filmens første visning. Dette afslog han.²⁷

3.3.2.3. At drukne folk i information

Kun få dage efter offentliggørelsen af DHK fremlagde regeringen og forsvaret en rapport med tilhørende hjemmeside om fakta og løgn i DHK. Lotte Hansen vurderer, at dette hjælper regeringen med at give sin version af sagen, men også til at virke åben på symbolplan²⁸. I kommunikationsverdenen siges der, at jo mere information og fakta, der er tilgængeligt og serveret, jo mindre efterspørger folk, og desto mindre er de kritiske.

Herudover stillede Søren Gade og Helge Adam Møller tilsammen DR 17 større kritiske spørgsmål. DR udarbejdede svarene på disse kritikpunkter, men i sidste ende huskes DR mere for at blive kritiseret frem for at de kunne redegøre for svarene.

3.3.3. Vurdering af spinnets

Resultatet af spinnets blev, at den debat, som den DHK lagde op til, aldrig blev til noget. Derfor fortsatte regeringen, som den plejede, og DR blev forløbets store taber.

Artiklen ”Debatten, der døde” kommer med den pointe, at det er demokratiet og derigennem offentligheden, der er debattens anden store taber, da Danmark gik glip af en folkelig debat.

3.3.3.1. Guldbandsens vurdering af sagen

CG mener, at regeringen gik over stregen i brugen af spin. I artiklen ”Mødt af tavshed og spin” siger han:

---

²⁷ <http://forsvaret.dk/FMN/Departementet/Opgaver/GG/undersider/Lancering+af+filmen.htm>

²⁸ Albrecht, Jakob: ”Regringens modtræk skridt for skridt” (Interview med Lotte Hansen), Journalisten (14. feb. 2007)

"De har brugt alle tricksene fra spindoktorbogen mod os – også mange, som de ikke burde bruge"

Han kritiserer især aviserne (Nyhedsavisen og Jyllands Posten) for at være for ensidige i sagen. Her påpeger han, at der har været en del uenighed om Nyhedsavisens ensidige tilgang til sagen blandt avisens skribenter på deres blogs. I det store og hele mener CG, at aviserne har taget imod for meget spin fra Michael Ulveman og Jakob Winther i Forsvarsministeriet.

Guldbrandsen påpeger, at der ikke var faktuelle fejl i DHK. Her referer han til DR's rapport om Afghanistan-sagen, som understøtter filmen. Alligevel dominerede spinnets om filmens indhold forløbet. I "Mødt af tavshed og spin" siger han:

"»Da jeg kommer ud fra biografen, står jeg ved siden af Naser Khader, og hans telefon siger pling-pling. Han tager telefonen og viser mig en sms skrevet af Michael Ulveman, hvor der står noget i retning af: »Flot musik, gode billeder. Synd, der ikke er noget, der klæber til statsministeren. PS: Danske specialstyrker har aldrig flag på.«"

Denne scene forekommer lige efter forpremieringen i Grand Biograf. På dette punkt går det op for CG, at sagen om flaget vil blive brugt af regeringen for at flytte fokus og gøre Hogans udsagn uredeligt.

3.3.3.2. Min vurdering af spinnets

Set ud fra Luhmanns teori om lukkede systemer er det forudsigeligt, at regeringen ville bruge alt det spin, som var muligt, for at holde sig fri af beskyldningerne. Jeg vil ikke gå ind i sagen om, hvorvidt spinnets har været etisk korrekt eller ej; jeg kan kun konkludere, at det var forudsigeligt og effektivt.

I artiklen "Mødt af tavshed og spin" siger Nils Giversen:

"»Når man kritiserer magthaverne, bliver man virkelig udsat på en helt anden måde, end når man angriber en chatkonsulent eller en grønthandler. Jeg mødte Michael Ulveman til en fest i december, hvor vi talte om angrebene på filmen. Han sagde: 'Hvad havde du regnet med?'"

Netop dette er også min generelle kritik af Guldbrandsen og Giversen – og ikke mindst DR: Burde de ikke have forventet denne type debat? Jeg mener også, at det er en fejl, at filmen både forsøger at være kunstnerisk og journalistisk på samme tid: Dette medfører "stilhuller" i filmen – og det udnyttede regeringen og dræbte debatten med effektivt spin.

4. Samlet konklusion

I denne opgave har jeg undersøgt de problemstillinger, der fulgte i kølvandet af dokumentarfilmen ”Den Hemmelige Krig”. Igennem min mediefaglige analyse af filmen er jeg kommet frem til, at filmen har nogle indholdsmæssige og formmæssige problemfelter. Indholdsmæssigt er det et problem, at filmen har to overordnede problemstillinger – dette forvirrer seerne.

Formmæssigt er filmen en blanding af en kunstnerisk og en journalistisk dokumentarfilm. Denne genregnidning gør dokumentarfilmen et nemt offer for spin.

DHK’s journalistiske arbejde og dermed dens påstande er dog i orden, hvilket fremgår af både hvidbogen²⁹ og min analyse: DHK bringer tilstrækkeligt med journalistisk bevis for påstanden om, at Danmark burde have genovervejet sin deltagelse i krigen i Afghanistan.

I forløbet, som fulgte efter visningen af filmen, handlede regeringen, oppositionen og DR, som man kunne forvente ud fra Luhmanns teori om ”lukkede systemer”: Regeringen så sagen som en politisk skidt sag, og ved hjælp af flere forskellige spin-metoder fik den flyttet fokus fra filmens indhold til dens form, DR’s rolle og Guldbrandsens person. Hermed gjorde regeringen filmen til en politisk dokumentarfilm frem for den journalistiske dokumentarfilm, som DR og Guldbrandsen oprindeligt havde tænkt den som. Guldbrandsen blev overrasket over den skarpe kritik, hvilket viser, at han er forankret i det mediestyrede system, selv om han laver film, der behandler politik.

DR er også en stor taber i forløbet og har fået endnu en rids i troværdighedslakken. Især deres ufuldstændige etiske retningslinjer og valget om at købe ”tunge” dokumentarfilm udefra er blevet kritiseret.

Eftersom debatten aldrig blev til noget, er det dog demokratiet, der i sidste ende blev forløbets helt store taber, hvorved filmen aldrig opfylder sin egen intention.

Af Anders Rod, 3.F

---

²⁹ Udarbejdet af Journalisten og Syddansk Universitet – skrevet af Mette Bock med flere

5. Bilag

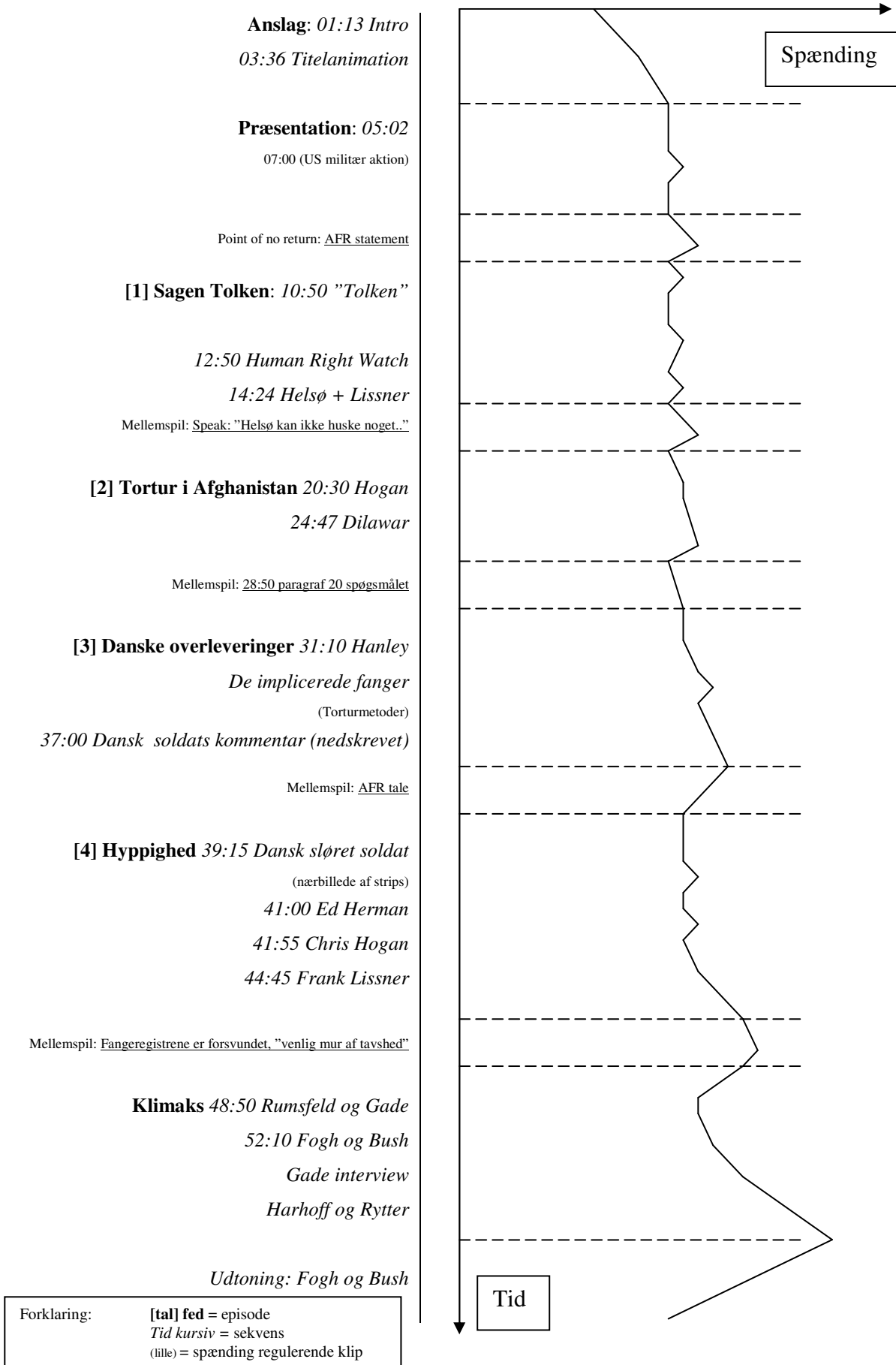
Bilag 1:

DHK efterfulgt af Debatten på cd-rom.

Filnavnet er "Den hemmelige krig.avi"

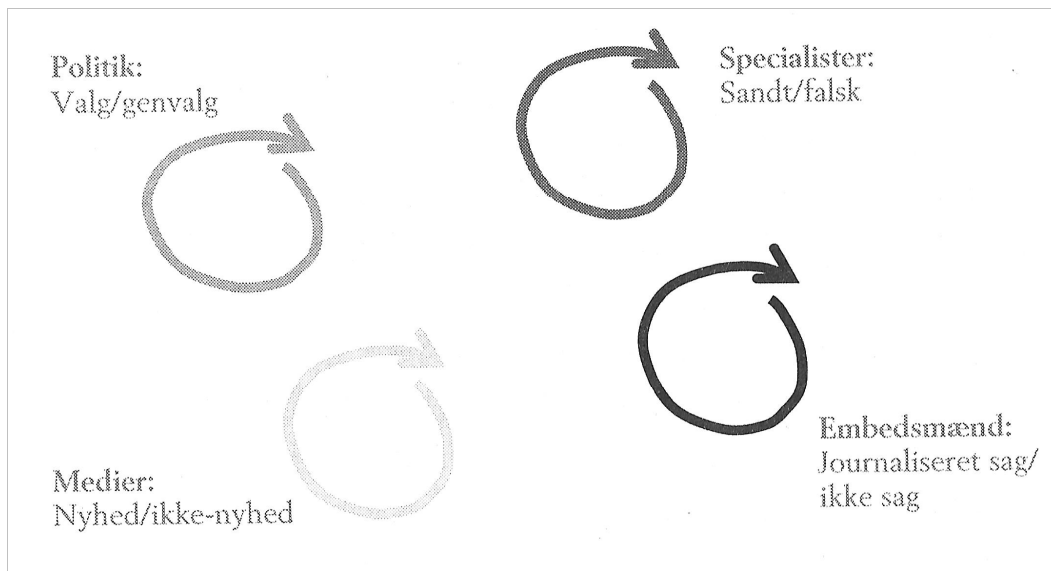
Filmen er komprimeret med XVID kodeks.

Bilag 2: DHK tegnet og inddelt efter dramaturgi.

Bilag 3:

Hansen, Lotte: ”- og spin”, s. 34: De fire lukkede systemer igennem Luhmanns systemteoretiske briller.

6. Litteraturliste

Bøger:

Hansen, Lotte: - og spin
Gyldendal (2007)

Olsen, Mimi og Schou, Hans Oluf:
Levende billeder
Systeme (2007)

Film:

Guldbrandsen, Christoffer: Den hemmelige krig (Bilag 1)
Cosmo Film Doc ApS / DR / Guldbrandsen Film (2006)
Version: Digital optagelse af visningen på DR2 d. 7. dec. 2007
Forkortelse: DHK

Guldbrandsen, Christoffer: Fogh bag facaden
DR (2003)

Guldbrandsen, Christoffer: Lykketoft finale
Cosmo Film Doc ApS / DR (2005)

Artikler:

Albrecht, Jakob: Ministeriel mandsopdækning
Journalisten (14. februar 2007)

Albrecht, Jakob: Mødt af tavshed og spin
Journalisten (14. februar 2007)

Albrecht, Jakob: Regeringens modtræk skridt for skridt
Journalisten (14. februar 2007)

Bondeberg, Ib: Hvor kommer reality-tv fra?
(Afsnit om dokumentarismens former)
Ekko 8, maj 2001

Hansen, Henrik Keith: TV AVISENs dækning af "Den Hemmelige krig"
DRs hjemmeside (24. januar 2007)

Jensen, Erik: Portræt: Christoffer Guldbrandsen
Politiken 01 december 2006, 2. sektion side 2

- Meinerstein, Per: Hvordan lyder virkeligheden i virkeligheden?
Tema: Lydens rolle i dokumentarfilm
FILM 56 (DFI) (April 2007), side 13 - 15
- Thyri, Irene: Dokumentarens fortællerform
www.cfje.dk
- Hesselager, Øjvind: Debatten der døde
Journalisten (14. februar 2007)
- TVprogrammer:
DR Debatten (7. december 2006)
DR2
- Rapporter:
Bock, Mette (med flere): Den Hemmelige Krig
Udarbejdet af en undersøgelsesgruppe iværksat af fagbladet Journalisten og Center for Journalistik på Syddansk Universitet
www.dr.dk/forbrug/portal/cms-assets/hemmeligkrig/den_hemmelige_krig.pdf
- Forsvarsministeriet: Forsvarsministeriets dokumentation:
Danmarks Radios film "Den Hemmelige Krig"
<http://forsvaret.dk/FMN/Nyt+og+Presse/Nyheder/FMN+dok+om+GB+film.htm>
- Internetsider:
www.dr.dk/hemmelig DR hjemmeside om DHK